УДК 657
https://doi.org/10.31713/ve4202120
JEL: M41

Павелко О. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-2483-2245],
д.е.н., професор,
Романець О. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-4917-0276],
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Чабар Ю. О. [1; ORCID ID: 0000-0001-8939-754X],
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

[1]Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ ТА СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

У статті досліджено елементи організації бухгалтерського обліку основних засобів, запропоновано напрями її удосконалення. Проаналізовано наявність матеріальних активів (первісну вартість, амортизацію та ступінь зносу) за видами економічної діяльності та видами активів в Україні станом на кінець 2020 р. Розглянуто ідентифікацію сутності основних засобів, запропоновано власне визначення основних засобів. Окреслено економічну сутність поняття «основні фонди» та доведено недоцільність його використання. Проведено класифікацію основних засобів суб'єктів державного сектору та підприємств. Сформовано перелік обов'язкових складових наказу (розпорядження чи положення) у частині основних засобів. Розглянуто відповідність скасованих типових форм первинного обліку основних засобів підприємств і чинних форм суб'єктів державного сектору.

Ключові слова: організація бухгалтерського обліку; основні засоби; підприємства; суб'єкти державного сектору; амортизація; облікова політика.

Актуальність теми. Основні засоби вже традиційно є невід'ємним складником майна кожного суб'єкта державного сектору, а їх облік становить важливу функцію управління. Від правильно налагодженого механізму ведення обліку основних засобів залежить процес відтворення, оновлення та забезпечення суб'єкта державного сектору сучасними засобами праці. Отримання достовірної, прозорої та повної обліково-економічної інформації впливає на реальне відображення основних засобів у звітності.

Від стану основних засобів залежить якість послуг, що

надаються суб'єктами державного сектору, отримання економічних вигод в майбутньому та, безперечно, продуктивність праці. Якість та достовірність бюджетного обліку основних засобів забезпечує можливість оцінки ефективності та результативності використання бюджетних коштів; узгодженості показників звітності з міжнародними нормативами; повним та достовірним відображенням всіх фінансових операцій з основними засобами; виявленні повноти задоволення суспільства в певних видах послуг за обсягом, змістом та якістю [1, С. 103].

Водночас, стан та ефективність використання основних засобів визначають конкурентну позицію підприємств на ринку, а також потужність і структуру, пов'язані з виробничим процесом. Основні засоби займають значну частку в структурі активів підприємств і відіграють ключову роль в досягненні успіху. Реалізація політики, спрямованої на збільшення та оновлення основних засобів, дозволить підвищити рівень виробничих потужностестей та продуктивності виробничого персоналу [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток обліку основних засобів суб'єктів державного сектору та підприємств в Україні здійснили: П. Атамас, В. Александров, Т. Боголіб, М. Болюх, М. Бондар, Ю. Верига, Л. Городянська, Л. Гуцайлюк, Р. Джога, Л. Кіндрацька, С. Свірко та ін. Незважаючи на внесок згаданих дослідників, питання організації обліку основних засобів нині залишаються все ще актуальними.

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні окремих елементів організації обліку основних засобів підприємств і суб'єктів державного сектору. Передбачено вирішення таких завдань, як: дослідження матеріальних активів у розрізі видів економічної діяльності та їх складових, визначення елементів облікової політики в частині основних засобів, встановлення відповідності скасованих типових форм первинного обліку основних засобів підприємств і чинних форм суб'єктів державного сектору.

Викладення основного матеріалу. В умовах ринкової економіки однією з умов ефективного функціонування підприємств є їх забезпеченість основними засобами, оскільки саме основні засоби є тією рушійною силою за допомогою якої починає функціонувати підприємство, а в подальшому – розширювати свою діяльність [3]. Дослідимо наявність матеріальних активів (первісну вартість, амортизацію та ступінь зносу) за видами економічної діяльності станом на кінець 2020 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Наявність матеріальних активів за видами економічної діяльності за 2020 р.

Вид економічної діяльності	**Первісна (переоцінена) вартість матеріальних активів, тис. грн**		**Амортизація (знос) матеріальних активів за рік, тис. грн**	**Ступінь зносу матеріальних активів, %**
	на початок року	**на кінець року**		
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	480167024	540463188	40746024	40,2
Промисловість	3631611109	4023577282	172191225	63,9
Будівництво	111707401	131065816	9047221	49,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	305220291	362676637	34850441	39,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур`єрська діяльність	1034133672	1159769980	50136650	48,1
Тимчасове розміщування й організація харчування	35794032	39139466	2039885	37,5
Інформація та телекомунікації	130392664	152296990	13542264	56,6
Фінансова та страхова діяльність	96434461	99319360	6747768	37,4
Операції з нерухомим майном	1044206456	1118271079	32052967	47,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	93768527	113824147	8001525	54,1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1548538706	1685464938	44538190	86,4
Державне управління й оборона; обов`язкове соціальне страхування	410522280	490308147	54009368	45,9
Освіта	147203209	173974908	4466350	47,3
Охорона здоров`я та надання соціальної допомоги	164161747	217714172	10477539	52,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	258913516	263810349	1525855	5,2
Надання інших видів послуг	5152047	5601591	397808	47,6
Усього	9497927142	10577278050	484771080	-

Джерело: офіційний сайт Державної служби статистики України.

Дані, представлені в табл. 1, свідчать про те, що найбільшу частку первісної вартості в сукупній величині усіх матеріальних активів на початок та кінець 2020 р. становила промисловість. Значну частку первісної вартості також мали такі види економічної діяльності, як: діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, операції з нерухомим майном. Найменша первісна вартість матеріальних активів спостерігається у наданні інших послуг. Найвищим ступенем зносу матеріальних активів характеризується діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (86,4%), промисловість (63,9%). Всім іншим видам економічної діяльності характерні показники, які перевищують 37% зносу, окрім мистецтва, спорту, розваг та відпочинку (лише 5,2%). Результати такого аналізу вказують на доцільність оновлення складу основних засобів для багатьох видів економічної діяльності. Наявність і рух необоротних активів за видами активів станом на кінець 2020 р. представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Наявність і рух необоротних активів за видами активів за 2020 р.

№ з/п	Показники	Первісна вартість активів на початок року, млн. грн	Вартість активів, що надійшли за рік, млн. грн	Вартість активів, що вибули за рік, млн. грн	Первісна вартість активів на кінець року, млн. грн	Амортизація (знос) за рік, млн. грн	Залишкова вартість активів, тис. грн	
							на початок року	на кінець року
1.	Матеріальні активи, в т.ч.:	9497927	803046	374623	10577278	484771	4092118	4394363
1.1.	будівлі житлові	1938451	99438	123642	1940997	54755	512658	516537
1.2	будівлі нежитлові	1630250	128631	44768	1875325	103203	1037748	1104051
1.3.	інженерні споруди	1269370	128054	17074	1444578	64243	714194	814330
1.4.	машини, обладнання та інвентар	3470484	285747	114716	4032490	180011	1048376	1146027
1.5.	транспортні засоби	587615	75936	27188	641197	52032	295533	307246
1.6.	довгострокові біологічні активи рослинництва	7683	1091	447	8336	414	5403	5768
1.7.	довгострокові біологічні активи тваринництва	32389	9154	8755	32885	1478	30252	30484

продовження табл. 2

1.8.	інші матеріальні активи	267724	44910	24485	283123	26226	169849	169679
1.9.	інвестиційна нерухомість	107855	15204	5926	117219	2339	92123	99307

Джерело: офіційний сайт Державної служби статистики України.

Отже, відповідно до даних, представлених у табл. 2, можна констатувати, що загальна первісна вартість необоротних матеріальних активів за 2020 р. збільшилася і станом на 31 грудня 2020 р. склала 10577278 млн. грн, залишкова – 4394363 млн. грн. Це пояснюється тим, що загальна вартість активів, які надійшли за рік, вдвічі перевищувала вартість активів, які вибули. Основну частку в структурі основних засобів займають машини, обладнання та інвентар. Вагому частку також мають будівлі, при цьому частка житлових будівель зменшилася, нежитлових – не змінилася.

Базою для окреслення методологічних основ формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та її розкриття у фінансовій звітності підприємств виступає НП(С)БО 7 «Основні засоби» та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів. У даних документах зазначено, що до основних засобів відносять «…матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг тощо, очікуваний термін корисного використання яких більше за один рік (операційний цикл, який довший за рік)» [4; 5]. Правила обліку основних засобів суб'єктів державного сектору передбачено в НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» та деталізовано в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору. Відмітимо, що у вітчизняній економіці до 1930 р. взагалі не було єдиного терміну, призначеного для ідентифікації матеріальних активів. Використовувалися поняття: «будівлі», «споруди», «устаткування», і лише у 1930 р. офіційно стали послуговуватися терміном «основні фонди», який нині все ще широко застосовується. Це не є правильним, адже поняття – застаріле. Раніше воно було прописане в законі України «Про оподаткування прибутку підприємств», який став нечинним у 2011 р. у зв'язку з введенням в дію відповідного розділу Податкового кодексу України, прийнятого 02.12.2010 р. Відтак, не доцільно використовувати для означення основних засобів термін «основні фонди», що не передбачений нині жодним нормативним

документом. Сук Л. К. і Виговська Н. Г. вважають, що основні засоби – це сукупність матеріально-речових цінностей, а основні фонди – це джерела формування основних і оборотних засобів [6; 7]. Не підтримуючи дане твердження, відмітимо, що ці поняття характеризують однакові види активів, проте, одне з них прописане законодавчо (основні засоби), інше – пережитки минулого (основні фонди).

В нормативно-правових актах немає єдності щодо сутності основних засобів (табл. 3).

Таблиця 3

Сутність поняття «основні засоби» відповідно до нормативно-правових актів

№ з/п	Нормативний документ	Визначення основних засобів
1.	НП(С)БО 7 «Основні засоби»	Матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
2.	МСБО 16 «Основні засоби»	Матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей та використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного звітного періоду.
3.	Податковий кодекс України	Матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20 000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20 000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

продовження табл. 3

4.	НП(С)БОДС 121 «Основні засоби»	Матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року

Джерело: складено на основі: [5; 11; 12].

Варто звернути увагу, що вартісну межу основних засобів було збільшено до 20000 грн 23 травня 2020 р. До цього моменту вартісний критерій був значно меншим, і основними засобами вважалися активи, вартість яких перевищувала 6000 грн. Проте збільшена вартісна межа застосовується лише до основних засобів, які введено в експлуатацію після 22 травня 2020 р.

На сучасному етапі науковці по-різному тлумачать визначення основних засобів. Так, Бабаєв Ю. А. вважає, що основні засоби – це частина майна, використовувана як засоби праці при виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг або для управління організацією протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайний операційний цикл, якщо він перевищує 12 місяців [8]. Дем'яненко М.Я. констатує, що основні засоби – це термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «необоротні матеріальні активи» (засоби виробництва, матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі діяльності або для здійснення адміністративних і соціальних функцій, що використовуються протягом тривалого періоду і поступово переносять свою вартість на продукцію у міру зношення); матеріальні цінності (виробниче майно), що споживається у виробничому процесі, тобто фізичний капітал [9]. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. зауважують, що основні засоби – матеріальні активи, які підприємство формує з метою використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій і очікуваний термін корисного застосування яких перевищує рік [10]. Вважаємо, що основні засоби становлять собою матеріальні активи, що утримуються для використання у діяльності впродовж періоду, який починаючи з дати введення в експлуатацію, становить понад 1 рік, і вартість яких

перевищує 20000 гривень та поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом.

Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів, а саме: закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється суб'єктом державного сектору [11]. Одним із ключових питань в обліку основних засобів є критерії їх визнання. Об'єкт основних засобів визнається активом, коли існує ймовірність отримання суб'єктом державного сектору майбутніх економічних вигід, пов'язаних з його використанням, та/або він має потенціал корисності для суспільства; і вартість об'єкта основних засобів може бути визначена [11]. Для оптимізації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в частині обліку основних засобів слід групувати їх в якісно однорідні груп. Це дозволить краще організовувати процес проведення переоцінки та інвентаризації, планування та їх відтворення. Така класифікаціє дає ряд переваг серед яких систематизований облік основних засобів, простіший процес складання звітності про наявність та рух основних засобів, оптимізується інформація для аналізу та аудиту.

Відповідно до НП(С)БО 7 у бухгалтерському обліку виділяються такі групи основних засобів: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки, споруди та, передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); робоча і продуктивна худоба; багаторічні насадження; інші основні засоби [7]. У системі оподаткування існує 16 груп основних засобів та інших необоротних активів: група 1 – земельні ділянки; група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; група 3 – будівлі, споруди, передавальні пристрої; група 4 – машини та обладнання; група 5 – транспортні засоби; група 6 – інструменти, прилади, інвентар (меблі); група 7 – тварини; група 8 – багаторічні насадження; група 9 – інші основні засоби; група 10 – бібліотечні фонди; група 11 – малоцінні

необоротні матеріальні активи; група 12 – тимчасові (нетитульні) споруди; група 13 – природні ресурси; група 14 – інвентарна тара; група 15 – предмети прокату; група 16 – довгострокові бібліотечні активи [12].

Основні засоби суб'єктів державного сектору класифікуються за двома групами: основні засоби (земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар; тварини, багаторічні насадження та плодоносні рослини; інші основні засоби та інші необоротні матеріальні активи) та інші необоротні матеріальні активи (музейні фонди; бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; білизну, постільні речі, одяг та взуття; природні ресурси; інвентарна тара; необоротні матеріальні активи спеціального призначення; інші необоротні матеріальні активи) [11].

З метою поліпшення організації бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору шляхом удосконалення управління витратами на створення та утримання основних засобів вченими пропонується їх класифікація, що може слугувати підґрунтям для розробки рахунків аналітичного обліку (табл. 4, 5).

Таблиця 4

Класифікація основних засобів суб'єктів державного сектору

№ з/п	Ознака	Класифікаційні групи
1.	За галузевою належністю	Закладів: охорони здоров'я, освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту; органів: законодавчої та виконавчої влади, контролю, національної безпеки; військових формувань тощо
2.	За характером участі у виробничому процесі	Виробничі (використовуються в сфері матеріального виробництва); невиробничі (використовуються закладами охорони здоров'я, освіти, культури, науки тощо)
3.	За приналежністю	Власні та орендовані основні засоби
4.	За виконанням функцій у процесі діяльності	Активні (машини, обладнання, прилади, транспортні засоби, які беруть участь у процесі обслуговування) і пасивні (будинки, споруди, передавальні пристрої та транспортні засоби, які забезпечують належне функціонування активних основних засобів)
5.	Залежно від стану використання	Діючі, перебувають у запасі або на консервації; недіючі та непридатні

Джерело: [13, С. 236]

Таблиця 5

Класифікація основних засобів підприємств

№ з/п	Класифікаційна ознака	Групи основних засобів
1.	За функціональним призначенням	- Виробничі; - невиробничі.
2.	За характером використання	- діючі; - недіючі; - запасні.
3.	За належністю	- власні; - орендовані; - передані в оренду.
4.	За технічним станом	- нові; - відремонтовані (добудовані); - модернізовані; - частково ліквідовані.
5.	За джерелом фінансування	- занесені до статутного фонду; - придбані підприємством; - безоплатно одержані.
6.	Залежно від переоцінки	- знижені в ціні; - дооцінені
7.	З урахуванням специфіки їх виробничого призначення	- будівлі і споруди
		- машини та обладнання
		- транспортні засоби
		- інструменти, прилади та інвентар
		- інші основні засоби
8.	За придатністю до використання	- морально застарілі; - фізично зношені; - придатні до використання

Організація обліку основних засобів є вкрай важливою в загальній системі обліку, оскільки саме вони беруть важливу участь у виконанні робіт і наданні послуг. Організація первинного обліку починається з вивчення складу облікових номенклатур. Насамперед визначаються господарські факти, які слід відобразити в системі бухгалтерського обліку та зафіксувати у первинних документах – носіях обліково-економічної інформації. На склад облікових номенклатур чинить вплив система звітності, об’єкти проміжного контролю їх формування. Для того, щоб визначити перелік облікових номенклатур з кожного топологічного підрозділу бухгалтерського обліку, складається перелік усіх об’єктів, які мають бути зафіксовані в первинних документах.

У бухгалтерській службі суб'єкта державного сектору облік основних засобів ведеться в інвентарних картках, які відкриваються на кожний інвентарний об'єкт (предмет). Однорідні активи можуть обліковуються на картках групового обліку [14].

Амортизацію основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) суб'єкти державного сектору нараховують із застосуванням прямолінійного методу. Амортизація необоротних матеріальних активів нараховується в першому місяці передачі у використання об'єкта необоротних активів у розмірі 50% його первісної вартості та решта 50% первісної вартості – у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу). Суму нарахованої амортизації суб'єкт державного сектору відображає збільшенням суми зносу основних засобів та витрат [11]. Вартість об'єкта основних засобів розподіляється на систематичній основі протягом строку його корисного використання (експлуатації) шляхом нарахування амортизації на дату балансу щокварталу діленням річної суми амортизації на 4. За рішенням керівника суб'єкта державного сектору у розпорядчому документі про облікову політику може бути передбачено нарахування амортизації на річну дату балансу [14].

Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації [15, С. 20]. Основним документом з організації обліку є облікова політика суб'єкта державного сектору, де вказуються основні правила та способи ведення бухгалтерського обліку. Нині законодавчими і нормативними документами не передбачено єдиної методології формування облікової політики, а тому установам надано право самостійно розробляти її положення згідно з вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» і Методичними рекомендаціями щодо облікової політики суб'єкта державного сектору. Таким чином, питання формування облікової політики установи, знаходиться в компетенції самого суб'єкта державного сектору (за погодженням з головним розпорядником бюджетних коштів). Підприємство самостійно визначає свою облікову політику і вибирає форму ведення бухгалтерського обліку з дотриманням принципів, встановлених законодавством. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» «облікова політика» – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності) [21].

На основі принципу послідовності облікова політика суб'єкта державного сектору має передбачати постійне (із року в рік)

застосування прийнятої стабільної облікової політики. Змінити облікову політику суб'єкт державного сектору може у виняткових випадках, прямо встановлених в національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку в державному секторі. Перегляд облікової політики має бути обґрунтований. Облікова політика може змінюватися у випадках, якщо змінюються вимоги органу, який здійснює функції з державного регулювання методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності; зміни облікової політики забезпечать більш достовірне відображення подій (операцій) у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності [16]. Розпорядчий документ про облікову політику суб'єкта державного сектору має визначати такі елементи щодо основних засобів:

– строки корисного використання груп основних засобів;

– вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів, з обґрунтуванням критеріїв щодо визначення таких ознак;

– періодичність нарахування амортизації;

– кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку та ін.

Якщо суб'єкт державного сектору визначає строки корисного використання об'єкта основних засобів, які відрізняються від наведених у Методичних рекомендаціях щодо облікової політики суб'єкта державного сектору, то у розпорядчому документі про облікову політику необхідно навести відповідне обґрунтування [16]. Наказ про облікову політику підприємств обов’язково повинен містити розділ про облік основних засобів, в якому зазначені основні складові організації обліку основних засобів та нарахування амортизації (рисунок).

Основні засоби можуть надходити до суб'єктів державного сектору шляхом придбання за рахунок коштів загального чи спеціального фондів за системою тендерних торгів, капітального будівництва, у вигляді гуманітарної допомоги, централізованого постачання [17, С. 40]. Господарські операції з надходження, руху та вибуття основних засобів оформляються первинними документами, форми яких затверджені в установленому законодавством порядку.

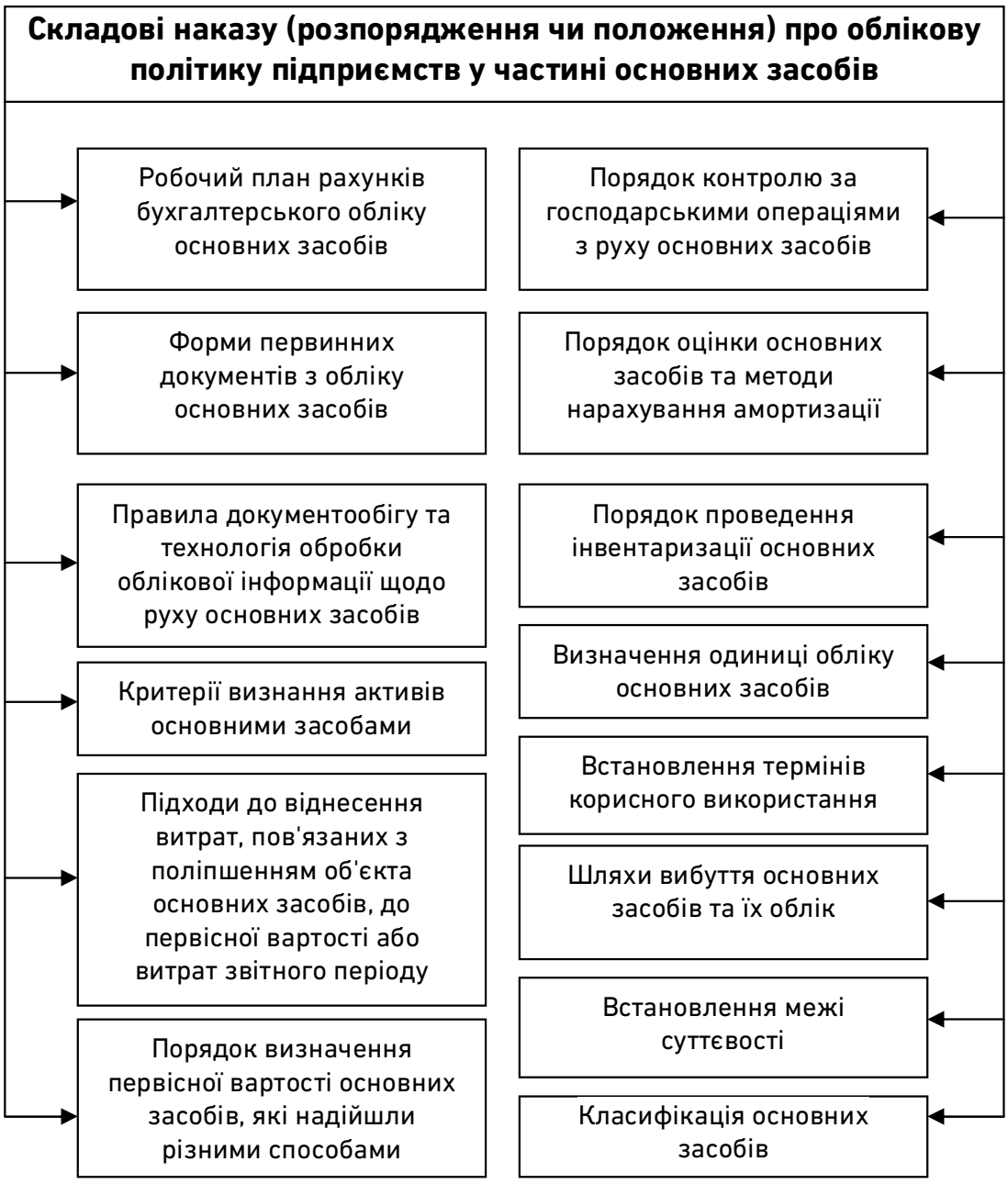

Рис. 1. Обов'язкові складові наказу (розпорядження чи положення) у частині основних засобів

Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору регулюється Наказом № 818 «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» [18]. Донедавна підприємства використовували типові форми первинного обліку щодо основних засобів, однак у жовтні 2021 року Державною службою статистики

України Наказом № 266 їх було скасовано [19]. Підприємства можуть і надалі використовувати скасовані типові форми з Наказу № 352, водночас вони можуть використовувати форми Порядку № 818, незважаючи на те, що дані форми були розроблені для суб'єктів державного сектору, адже в тексті документа зазначено: «Типові форми з обліку та списання основних засобів можуть застосовуватися юридичними особами незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності...» [18].

Державна служба статистики скасувала ряд наказів про затвердження типових форм первинного обліку основних засобів та матеріалів наказом № 266 від 22.10.2021 р. Однак, дослідження довели, що на практиці суб'єкти господарювання продовжують застосовувати типові форми первинних документів, що затверджені наказом Міністерства статистики України від 29.12.1995 № 352. Окрім цього, підприємства можуть розробляти власні первинні документи з дотриманням вимог щодо обов'язкових реквізитів, як зазначено у Положенні про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [20].

Виконаємо порівняння раніше чинних типових форм первинної облікової документації з обліку основних засобів підприємств і нині чинних форм обліку для суб'єктів державного сектору (табл. 6). Отже, перелік типових форм первинної облікової документації з обліку основних засобів суб'єктів державного сектору є ширшим та більш деталізованим, ніж скасовані типові форми для підприємств. До прикладу, у той час як форма № ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення)» застосовувалася підприємствами для обліку введення основних засобів в експлуатацію, оформлення передачі основних засобів зі складу (із запасу) в експлуатацію, а також для виключення об'єктів зі складу основних засобів при передачі іншому підприємству (організації), то суб'єкт державного сектору для даних операцій застосовує три окремі форми: «Акт введення в експлуатацію основних засобів», «Акт приймання-передачі основних засобів» і «Акт внутрішнього переміщення основних засобів». Однак, відмітимо, що підприємства мали більш деталізовані типові первинні документи в частині інвентарних карток з обліку основних засобів, а саме форми ОЗ-7 «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів», ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів» та ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів».

Таблиця 6

Відповідність скасованих типових форм первинного обліку основних засобів підприємств і чинних форм суб'єктів державного сектору

Скасовані типові форми первинного обліку основних засобів для підприємств	**Чинні типові форми первинного обліку основних засобів для суб'єктів державного сектору**
Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (ф. № ОЗ-1)	Акт введення в експлуатацію основних засобів
	Акт приймання-передачі основних засобів
	Акт внутрішнього переміщення основних засобів
Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (ф. № ОЗ-2)	Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів
	Акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів
Акт списання основних засобів (ф. № ОЗ-3)	Акт списання основних засобів (часткової ліквідації)
	Акт списання групи основних засобів
	Акт списання вилучених документів з бібліотечного фонду
Акт на списання автотранспортних засобів (ф. № ОЗ-4)	Акт списання транспортних засобів
Акт N про установку, пуск та демонтаж будівельної машини (ф. № ОЗ-5)	-
ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»	Інвентарна картка обліку об'єкта основних засобів
	Інвентарна картка групового обліку основних засобів
	Інвентарна картка обліку тварин і багаторічних насаджень
Опис інвентарних карток по обліку основних засобів (ф. № ОЗ-7)	-
Картка обліку руху основних засобів (ф. № ОЗ-8)	-
Інвентарний список основних засобів (ф. № ОЗ-9)	-
Розрахунок амортизації основних засобів» (для промислових підприємств) (ф. № ОЗ-14). Розрахунок амортизації основних засобів (для будівельних організацій) (ф. № ОЗ-15)	Розрахунок амортизації основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів)
	Розрахунок амортизації інших необоротних матеріальних активів;
Розрахунок амортизації по автотранспорту (ф. № ОЗ-1)	-
-	Акт переоцінки основних засобів

Рух до поліпшення матеріально-технічної бази потребує удосконалення теоретичних і методичних підходів до управління

нею, зокрема бухгалтерського та податкового обліку, які мають забезпечувати своєчасною та достовірною інформацією користувачів фінансової звітності для прийняття управлінських рішень. Тому, вдосконалення матеріально-технічної бази має відбуватися одночасно з реформуванням системи бухгалтерського та податкового обліку та контролю за майном [15, С. 19]. Для удосконалення організації обліку основних засобів необхідним є більш чітке визначення та співставлення у нормативних документах вартісної ознаки основних засобів, методики їх бухгалтерського обліку та розподілу на групи, враховуючи термін їх корисної дії для нарахування амортизації і зносу.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Важливим для належної організації бухгалтерського обліку основних засобів є повна автоматизація їх обліку, що викликано необхідністю оперативного одержання відомостей про рух основних засобів, своєчасного та правильного розрахунку сум амортизації, визначення зносу відповідно до обраного методу. Удосконалення організації обліку основних засобів може бути направлене на підвищення рівня оптимізації бухгалтерського обліку шляхом введення додаткових показників у форми первинної документації з метою підвищення інформативності документів; застосування економічно обґрунтованого методу нарахування амортизації; введення дисциплінарної відповідальності у разі неналежного ведення бухгалтерського обліку основних засобів; підвищення відповідальності матеріально відповідальних осіб; формування плану рахунків з адаптованою під суб'єкт господарювання номенклатурою рахунків.

Запропоновані заходи з удосконалення організації обліку основних засобів сприятимуть підвищенню рівня внутрішнього контролю та забезпеченню якості їх обліку господарюючими суб'єктами.

1. Гамова О. В., Козачок І. А., Спіркач Т. А. Удосконалення обліку основних засобів та контролю за ефективністю їх використання. *Економіка та держава*. 2019. № 3. С. 102–106. **2.** Покиньчереда В. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 17. С. 5–11. **3.** Ковальчук Н. О., Побіжан Т. А. Аналіз стану основних засобів на підприємствах України. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/molv_2017_10_208.pdf. (дата звернення: 15.11.2021). **4.** Методичні рекомендації щодо обліку основних засобів : затв. наказом Міністерства фінансів України від 11 грудня 2006 року

№ 1176. URL: www.rada.gov.ua. (дата звернення: 15.11.2021). **5.** Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00 (дата зверення: 18.10.2021). **6.** Сук Л. К. Облік капітальних вкладень. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 1998. № 8. С. 2–12. **7.** Виговська Н. Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, перспективи, проблеми. Житомир : ЖІТІ, 1998. 340 с. **8.** Бабаєв Ю. А. Теорія бухгалтерського обліку. К. : Вища школа, 2007. 692 с. **9.** Дем'яненко М. Я. Фінансовий словник-довідник. К. : ІАЕ УААН, 2003. 555 с. **10.** Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. К. : Знання, 2007. 1072 с. **11.** Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0093-11#Text (дата звернення 23.11.2021). **12.** Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 23.11.2021). **13.** Жидєєва Л. І., Андрієнко О. М. Проблеми бухгалтерського обліку основних засобів у бюджетних установах в контексті відповідно до НП(С)БОДС. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014. № 6 (68). С. 229–240. **14.** Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору : наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 р. № 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text (дата звернення: 25.11.2021). **15.** Рибалко О. М., Уколова О. Г. Шляхи удосконалення організації обліку основних засобів. *Мистецтво наукової думки* : Міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал. 2019. № 7. С. 19–22. **16.** Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору : наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 р. № 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#n550 (дата звернення: 25.11.2021). **17.** Безверхий К. В. Облік в бюджетних установах : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 312 с. **18.** Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання : наказ Міністерства фінансів України від 13.09.2016 р. № 818. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text (дата звернення: 27.11.2021). **19.** Про скасування та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Державної служби статистики України, Міністерства статистики України та Державного комітету статистики України : наказ Державної служби статистики України від 22.10.2021 р. № 266. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0266832-21#Text (дата звернення: 27.11.2021). **20.** Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text (дата звернення: 02.12.2021). **21**. Павелко О. В., Велігурська Н. М., Лівенда К. О. Організація обліку палива як складова інформаційного забезпечення управління екологічним слідом. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економічні науки.* 2021. Вип. 3(95). URL: http://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/963. (дата звернення: 02.12.2021). **22.** Павелко О. В. Оцінка, калькулювання, документування: вплив елементів методу бухгалтерського обліку на облік фінансових результатів

будівельних підприємств. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економічні науки.* 2019. Вип. 1(85). С. 142–153. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/16147. (дата звернення: 02.12.2021). **23.** Павелко О. В. Організація аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами основної діяльності будівельних підприємств. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. *Сер. Економічні науки.* 2020. Вип. 2(90). С. 148–164. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/18837/ (дата звернення: 02.12.2021). **24**. Павелко О. В. Фінансові результати основної діяльності будівельних підприємств: організаційно-методологічні засади обліку : монографія. Рівне : НУВГП, 2020. 604 с. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/20055/ (дата звернення: 02.12.2021). **25.** Павелко О. В. Доходи і витрати основної діяльності будівельних підприємств у системі обліку та контролю : монографія. Рівне : НУВГП, 2012. 236 с. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/2178/. (дата звернення: 02.12.2021). **26**. Павелко О. В. Інтегрована звітність підприємств як ключове джерело інформації для стейкхолдерів. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. *Сер. Економічні науки*. 2021. Вип. 1(93). С. 138–155. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/21895/ (дата звернення: 02.12.2021). **27**. Павелко О. В. Економічна сутність оцінки у системі бухгалтерського обліку. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. *Сер. Економічні науки.* 2013. Вип. 1(61). С. 62–70. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/973. (дата звернення: 02.12.2021). **28.** Павелко О. В., Лазаришина І. Д. Принципи бухгалтерського обліку та їх адаптація до потреб обліку фінансових результатів будівельних підприємств. *Біоекономіка і аграрний бізнес.* 2019. Вип. 2. С. 64–73. **29.** Павелко О. В. Вплив особливостей будівництва на організаційно-методичні засади обліку й аналізу. *Обліково-аналітичне забезпечення суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції* : колективна монографія. Рівне : НУВГП. 2019. С. 215–230. **30.** Осадча О. О., Павелко О. В. Розвиток обліково-аналітичної системи в умовах цифровізації економіки України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. *Сер. Економічні науки.* 2021. Вип. 2(94). С. 117–126. URL: http://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/ve2202115. (дата звернення: 02.12.2021). **31.** Савіна Н. Б., Павелко О. В., Зінкевич О. В. Амортизація основних засобів та її вплив на фінансові результати. *Фінансова підзвітність суб'єктів господарювання у розвитку громадянського суспільства* : колективна монографія. Рівне : НУВГП, 2021. С. 93–100. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/20803/. (дата звернення: 02.12.2021). **32.** Pavelko O., Antoniuk O., Lazaryshyna I., Los Z. Indicators of effectiveness in the sustainable development field of construction companies: evidence of Ukraine. IOP Conference Series. *Earth and Environmental Science* : International Conference on Environmental Sustainability in Natural Resources Management. 15–16 October 2021, Odesa, Ukraine, 2021. Vol. 915. URL: https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/915/1/012026/meta (accessed: 19.12.2021). **33**. Construction development and its impact on the construction enterprises financial results / Olha Pavelko, Inna Lazaryshyna, Liudmyla Dukhnovska, Svitlana Sharova, Tetiana Oliinyk, Iryna Donenko. *Estudios de Economía Aplicada.* 2021. Vol. 39. No 3. URL: http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4719/4619. (дата звернення: 02.12.2021).

REFERENCES:

1. Hamova O. V., Kozachok I. A., Spirkach T. A. Udoskonalennia obliku osnovnykh zasobiv ta kontroliu za efektyvnistiu yikh vykorystannia. *Ekonomika ta derzhava*. 2019. № 3. S. 102–106. **2.** Pokynchereda V. V. Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia osnovnymy zasobamy pidpryiemstva. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2018. № 17. S. 5–11. **3.** Kovalchuk N. O., Pobizhan T. A. Analiz stanu osnovnykh zasobiv na pidpryiemstvakh Ukrainy. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/molv_2017_10_208.pdf. (data zvernennia: 15.11.2021). **4.** Metodychni rekomendatsii shchodo obliku osnovnykh zasobiv : zatv. nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 11 hrudnia 2006 roku № 1176. URL: www.rada.gov.ua. (data zvernennia: 15.11.2021). **5.** Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 7 «Osnovni zasoby» : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27 kvitnia 2000 roku № 92. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00 (data zverennia: 18.10.2021). **6.** Suk L. K. Oblik kapitalnykh vkladen. *Bukhhalteriia v silskomu hospodarstvi*. 1998. № 8. S. 2–12. **7.** Vyhovska N. H. Udoskonalennia obliku amortyzatsii: stan, perspektyvy, problemy. Zhytomyr : ZhITI, 1998. 340 s. **8.** Babaiev Yu. A. Teoriia bukhhalterskoho obliku. K. : Vyshcha shkola, 2007. 692 s. **9.** Demianenko M. Ya. Finansovyi slovnyk-dovidnyk. K. : IAE UAAN, 2003. 555 s. **10.** Zahorodnii A. H., Vozniuk H. L. Finansovo-ekonomichnyi slovnyk. K. : Znannia, 2007. 1072 s. **11.** Pro zatverdzhennia Natsionalnoho polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku v derzhavnomu sektori 121 «Osnovni zasoby» : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 12.10.2010 r. № 1202. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0093-11#Text (data zvernennia 23.11.2021). **12.** Podatkovyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (data zvernennia: 23.11.2021). **13.** Zhydieieva L. I., Andriienko O. M. Problemy bukhhalterskoho obliku osnovnykh zasobiv u biudzhetnykh ustanovakh v konteksti vidpovidno do NP(S)BODS. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*. 2014. № 6 (68). S. 229–240. **14.** Metodychni rekomendatsii z bukhhalterskoho obliku osnovnykh zasobiv subiektiv derzhavnoho sektoru : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 23.01.2015 r. № 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text (data zvernennia: 25.11.2021). **15.** Rybalko O. M., Ukolova O. H. Shliakhy udoskonalennia orhanizatsii obliku osnovnykh zasobiv. *Mystetstvo naukovoi dumky* : Mizhnarodnyi multydystsyplinarnyi naukovyi zhurnal. 2019. № 7. S. 19–22. **16.** Metodychni rekomendatsii shchodo oblikovoi polityky subiekta derzhavnoho sektoru : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 23.01.2015 r. № 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#n550 (data zvernennia: 25.11.2021). **17.** Bezverkhyi K. V. Oblik v biudzhetnykh ustanovakh : navch. posib. Kyiv : «Tsentr uchbovoi literatury», 2020. 312 s. **18.** Pro zatverdzhennia typovykh form z obliku ta spysannia osnovnykh zasobiv subiektamy derzhavnoho sektoru ta poriadku yikh skladannia : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 13.09.2016 r. № 818. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text (data zvernennia: 27.11.2021). **19.** Pro skasuvannia ta vyznannia takymy, shcho vtratyly chynnist, deiakykh nakaziv Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy, Ministerstva statystyky Ukrainy ta Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy : nakaz Derzhavnoi sluzhby statystyky

Ukrainy vid 22.10.2021 r. № 266. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0266832-21#Text (data zvernennia: 27.11.2021). **20.** Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dokumentalne zabezpechennia zapysiv u bukhhalterskomu obliku: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 24.05.1995 r. № 88. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text (data zvernennia: 02.12.2021). **21.** Pavelko O. V., Velihurska N. M., Livenda K. O. Orhanizatsiia obliku palyva yak skladova informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia ekolohichnym slidom. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*. *Ser. Ekonomichni nauky.* 2021. Vyp. 3(95). URL: http://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/963. (data zvernennia: 02.12.2021). **22.** Pavelko O. V. Otsinka, kalkuliuvannia, dokumentuvannia: vplyv elementiv metodu bukhhalterskoho obliku na oblik finansovykh rezultativ budivelnykh pidpryiemstv. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*. *Ser. Ekonomichni nauky*. 2019. Vyp. 1(85). S. 142–153. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/16147. (data zvernennia: 02.12.2021). **23.** Pavelko O. V. Orhanizatsiia analitychnoho zabezpechennia upravlinnia finansovymy rezultatamy osnovnoi diialnosti budivelnykh pidpryiemstv. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ser. Ekonomichni nauky*. 2020. Vyp. 2(90). S. 148–164. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/18837/ (data zvernennia: 02.12.2021). **24.** Pavelko O. V. Finansovi rezultaty osnovnoi diialnosti budivelnykh pidpryiemstv: orhanizatsiino-metodolohichni zasady obliku : monohrafiia. Rivne : NUVHP, 2020. 604 s. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/20055/ (data zvernennia: 02.12.2021). **25.** Pavelko O. V. Dokhody i vytraty osnovnoi diialnosti budivelnykh pidpryiemstv u systemi obliku ta kontroliu : monohrafiia. Rivne : NUVHP, 2012. 236 s. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/2178/. (data zvernennia: 02.12.2021). **26.** Pavelko O. V. Intehrovana zvitnist pidpryiemstv yak kliuchove dzherelo informatsii dlia steikkholderiv. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ser. Ekonomichni nauky*. 2021. Vyp. 1(93). S. 138–155. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/21895/ (data zvernennia: 02.12.2021). **27.** Pavelko O. V. Ekonomichna sutnist otsinky u systemi bukhhalterskoho obliku. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ser. Ekonomichni nauky*. 2013. Vyp. 1(61). S. 62–70. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/973. (data zvernennia: 02.12.2021). **28.** Pavelko O. V., Lazaryshyna I. D. Pryntsypy bukhhalterskoho obliku ta yikh adaptatsiia do potreb obliku finansovykh rezultativ budivelnykh pidpryiemstv. *Bioekonomika i ahrarnyi biznes*. 2019. Vyp. 2. S. 64–73. **29.** Pavelko O. V. Vplyv osoblyvostei budivnytstva na orhanizatsiino-metodychni zasady obliku y analizu. *Oblikovo-analitychne zabezpechennia subiektiv hospodariuvannia v umovakh yevrointehratsii* : kolektyvna monohrafiia. Rivne : NUVHP. 2019. S. 215–230. **30.** Osadcha O. O., Pavelko O. V. Rozvytok oblikovo-analitychnoi systemy v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky Ukrainy. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ser. Ekonomichni nauky*. 2021. Vyp. 2(94). S. 117–126. URL: http://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/ve2202115. (data zvernennia: 02.12.2021). **31.** Savina N. B., Pavelko O. V., Zinkevych O. V. Amortyzatsiia osnovnykh zasobiv ta yii vplyv na finansovi rezultaty. *Finansova pidzvitnist subiektiv hospodariuvannia u rozvytku hromadianskoho suspilstva* : kolektyvna monohrafiia. Rivne : NUVHP, 2021. С. 93–100. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/20803/. (data zvernennia: 02.12.2021). **32.** Pavelko O., Antoniuk O., Lazaryshyna I., Los Z. Indicators of effectiveness in the sustainable

development field of construction companies: evidence of Ukraine. IOP Conference Series. *Earth and Environmental Science* : International Conference on Environmental Sustainability in Natural Resources Management. 15–16 October 2021, Odesa, Ukraine, 2021. Vol. 915. URL: https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/915/1/012026/meta (accessed: 19.12.2021). **33.** Construction development and its impact on the construction enterprises financial results / Olha Pavelko, Inna Lazaryshyna, Liudmyla Dukhnovska, Svitlana Sharova, Tetiana Oliinyk, Iryna Donenko. *Estudios de Economía Aplicada*. 2021. Vol. 39. No 3. URL: http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4719/4619. (data zvernennia: 02.12.2021).

Pavelko O. V. [1; ORCID ID: 0000-0002-2483-2245],
Doctor of Economics, Professor,
Romanets O. V. [1; ORCID ID: 0000-0002-4917-0276],
Master,
Chabar Y. O. [1; ORCID ID: 0000-0002-4917-0276],
Master

[1]*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

ORGANIZATION OF ACCOUNTING OF FIXED ASSETS OF ENTERPRISES AND PUBLIC SECTOR ENTERPRISES: DIRECTIONS OF IMPROVEMENT

The article examines the elements of the organization of accounting of fixed assets. The availability of tangible assets (initial cost, depreciation and depreciation rate) by types of economic activity and types of assets in Ukraine at the end of 2020 is analyzed. It is established that the lowest initial cost of tangible assets is observed in the provision of other services. The highest degree of depreciation of tangible assets is characterized by activities in the field of administrative and support services (86.4%), industry (63.9%). All other types of economic activity are characterized by indicators that exceed 37% of wear, except for arts, sports, entertainment and recreation (only 5.2%).

The expediency of updating the composition of fixed assets for many types of economic activity is determined. The identification of the essence of fixed assets is considered, the own definition of fixed assets is offered. It was found that there is no unity in the regulations on the nature of fixed assets. The economic essence of the concept of "fixed funds" is outlined and the inexpediency of its use is proved. The classification of fixed assets of public sector entities and enterprises is carried out. It is established that 16 groups of fixed assets and other non-current assets are allocated in the taxation system.

The main document on the organization of accounting is the accounting policy of the public sector, which specifies the basic rules and methods of accounting. A list of mandatory components of the order (or regulation) in terms of fixed assets is proposed. The correspondence of the abolished standard forms of primary accounting of fixed assets of enterprises and the current forms of public sector entities is considered.

It is determined that the organization of fixed assets accounting is important in the general accounting system, because they are important in the performance of works and provision of services. It is established that the list of standard forms of primary accounting documentation for the accounting of fixed assets of public sector entities is broader and more detailed than the abolished standard forms for enterprises. The main directions for improving the level of accounting optimization are identified as follows: introduction of additional indicators in the form of primary documentation in order to increase the informativeness of documents; application of economically justified method of depreciation; introduction of disciplinary liability in case of improper accounting of fixed assets; increasing the responsibility of financially responsible persons; formation of the chart of accounts with the nomenclature of accounts adapted to the business entity.

Keywords: organization of accounting; fixed assets; enterprises; public sector entities; depreciation; accounting policy.

Павелко О. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-2483-2245],
д.э.н., профессор,
Романец О. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-4917-0276],
соискатель высшего образования второго (магистерского) уровня,
Чабар Ю. О. [1; ORCID ID: 0000-0001-8939-754X],
соискатель высшего образования второго (магистерского) уровня

[1]*Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно*

ОРГАНИЗАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ И СУБЪЕКТОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО СЕКТОРА: НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

В статье исследованы элементы организации бухгалтерского учета основных средств, предложены направления ее усовершенствования. Проанализировано наличие материальных активов (первоначальная стоимость, амортизация и степень износа) по видам экономической деятельности и видам активов в Украине по состоянию на конец 2020 г.

Рассмотрена идентификация сущности основных средств, предложено собственно определение основных средств. Обозначена экономическая сущность понятия «основные фонды» и доказана нецелесообразность его использования. Проведена классификация основных средств субъектов государственного сектора и предприятий. Сформирован список обязательных составляющих приказа (распоряжения или положения) в части основных средств. Рассмотрено соответствие упраздненных типовых форм первичного учета основных средств предприятий и действующих форм субъектов государственного сектора.

Ключевые слова: организация бухгалтерского учета; основные средства; предприятия; субъекты государственного сектора; амортизация; учетная политика.

Отримано: 03 грудня 2021 р.
Прорецензовано: 08 грудня 2021 р.
Прийнято до друку: 29 грудня 2021 р.